

שיר הלל לשנות ה־80

תערוכה חדשה בטוקיו עוסקת דרך פועלם של שירו קורמטה ואטורה סוטסאס בעיצוב של שנות ה־80, עשור משמעותי בתולדות העיצוב, שאינו נוכח דיו במחקר ובזירה המוזיאונית / ד"ר דניאלה אוהד

תערוכות הסוקרות עיצוב מודרני נכנסות בשנים האחרונות לרפרטואר של מוזיאונים רבים בעולם. הריבוי במוזיאונים לעיצוב ובמוזיאונים לאמנות, להיסטוריה ואף לטבע, שכוללים עיצוב באוספיהם, פתח אפשרויות להצגת העיצוב על פניו הרבים. עם זאת, מעטות התערוכות שנוגעות בעיצוב בצורה פואטית ומרגשת כמו התערוכה "שירו קורמטה ואטורה סוטסאס", המוצגת בימים אילו במוזיאון העיצוב 21_21 במרכז טוקיו, ושמסקפת את סיפור אהבת העיצוב ואת חברותן של שתי דמויות מרכזיות בעיצוב המודרני.

כיסא גברת בלאנש, 1988, שירו קורמטה

השם "ממפיס" הפך לשם נרדף לתעוזה, למעוף ולפוסטמודרניזם בעיצוב. היתה זו קבוצה רדיקלית של מעצבים וכותבים צעירים, שהתקבצו במילנו בשנת 1981 סביב האדריכל והמעצב האגדי אטורה סוטסאס (1917-2007). הם ביקשו להציע אלטרנטיבה משמעותית לעיצוב המודרניסטי שלידים היה לא רק אליטיסטי ומרוחק, אלא גם איבד את הרלוונטיות שלו לאחר מלחמת העולם השנייה. בין הצעירים שהתקבצו סביב סוטסאס היו אלסנדרו מנדיני, מייקל גרייבס ואנדראה ברנזי, והם שאפו להכניס נושאים חדשניים ובווערים לשיח האדריכלי והעיצובי של שנות ה-80. באמצעות יצירה בצבע, דקורציה, קיטש ואלמנטים שהפכו לטאבו במודרניזם, זכו חברי הקבוצה להצלחה מסחררת, יצרו דמות חדשה לעיצוב העכשווי וקיבלו הכרה בינלאומית. הם עיצבו רהיטים, תאורה, תכשיטים וכלי זכוכית, וניסו להגדיר מחדש את המושג "טעם טוב".

חלום ופרובוקציה

ממפיס היא שיר הלל לשנות ה-80, העשור שבו שזרו שניים מחבריה, אטורה סוטסאס ושירו קורמטה (1934-1991), חברות מופלאה. יחדיו יצרו השניים גם חלום וגם פרובוקציה. באמצעות עיצוב משובח, תעוזה והגנשת חומרים זמינים, הם יצרו שפה חדשנית ומלאת מעוף, וחתמו את שמם בתולדות העיצוב. עבודותיהם עומדות במרכז של התערוכה החדשה.

נשיא המוזיאון היפאני 21_21, מעצב האופנה איסי מיאקי, יזם וארגן את התערוכה השאפתנית שמטרתה "להציג את החלום ואת האסתטיקה העל-זמנית של שני הענקים הללו לדור חדש שלא ידע את קורמטה ואת סוטסאס". מיאקי הכיר היטב את השניים. "לולא הכרתי את יצירתו של קורמטה", הוא כותב במבוא לקטלוג התערוכה, "הייתי יוצר אחרת כי הוא היה מאד משמעותי בהתפתחות אישיותי העיצובית". גם מסוטסאס הושפע עמוקות, מהרגע

"ממפיס" יצרו סוטסאס וקורמטה עיצוב שחזותו רחוקה מן הרצינות וההרואיות שהציע המודרניזם, אך יחד עם זאת התייחס ברצינות למשמעויות האתיות והאסתטיות של העיצוב, לתפקידו של המעצב בחברה ולתרומתו לתרבות

"קאצ'ינה", מתוך סדרת כלי זכוכית שעיצב אטורה סוטסאס, 1990

ארון קרלטון, אטורה סוטסאס לממפיס, 1981. עשוי עץ באיפיו פורמייקה צבעונית

שבו פגש אותו בשנות ה-60, בזמן שהציג תערוכה בעבור אוליבטי. "ממפיס" יצרו סוטסאס וקורמטה עיצוב שחזותו רחוקה מן הרצינות וההרואיות שהציע המודרניזם, אך יחד עם זאת התייחס ברצינות למשמעויות האתיות והאסתטיות של העיצוב, לתפקידו של המעצב בחברה ולתרומתו לתרבות. התערוכה מעניינת בעיקר בהקשרים של התקופה שלנו. כיום השתנו פני העיצוב, והוא מתמקד בעיקר בביצועים ובתהליכים וכן בנושאים הבווערים של העידן שלנו. היום נראית "ממפיס" כשייכת לעידן רחוק, למקום שהוא יותר חלום ממציאות. האינטרנט, התפתחות הטכנולוגיה, הקיימות והשינוי באמצעי הרכנות, כל אלו הפכו את העיצוב של היום למעין מנוע של גלובליזציה. התערוכה מגוללת את סיפורם של יוצרים חולמים שהצליחו לממש את הדמיון ולנצח את השפה המודרניסטית הדומיננטית, שהיתה נטועה עמוק בתודעה המערבית, ושבאמצעותה נבנו שכונות וערים, ושקבעה שהתפקוד

רצינית ובעבודתו של סוטסאס הומור וקריצות. האחד דובר יפנית והשני איטלקית, אך השפה שחיברה אותם היתה שפת העיצוב.

נכס לאומי

שירו קורמטה הוא המעצב היפני החשוב במאה ה־20, נכס לאומי לכל דבר, שזכה במולדתו לכינוי "אבי העיצוב המודרני" ונחשב למי ששם את העיצוב היפני על המפה בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה. את שמו הבינלאומי בנה בזכות חברותו בקבוצת "ממפיס"; הוא ארג רהיטים ואובייקטים מחומרים בנאליים בצבעי ניאון ונתן להם צורות בלתי מסורתיות.

כיסא "גברת בלאנש" משנת 1988, המוצג בתערוכה בארבע גרסאות, הוא הפריט שמזוהה עם קורמטה ביותר. הוא עשוי יציקת אקריליק שקוף, שבתוכה מרחפות שושנים אדומות. ההשראה נבעה משמלתה של השחקנית וויאן לי, ששיחקה את בלאנש דובואה בסרט "חשמלית ושמה תשוקה". כמו בכל עבודותיו, הוא לא השתמש בעץ טבעי, בנייר או בבמבוק מסורתי, אך התכתב עם עקרונותיו הבסיסיים של העיצוב היפני: האהבה לשלמות והחתירה לשקט.

הוא גילה דרכים מקוריות בחיבור שבין טכנולוגיות חדישות לבין חומרים תעשייתיים, והשתמש באקריליק, אלומיניום, זכוכית ופלדה, שנים לפני שהמתכת התעשייתית תפסה מקום של כבוד בעיצוב מטבחים. קורמטה היה ידוע בפרפקציוניזם ללא פשרות ובדקדקנות של בעל מלאכה רנסנסי. כל אחת מיצירותיו עשויה מלאכת מחשבת עם דגש מיוחד לפרטים, פינות וגימורים. הוא שאף ליצור שקיפות ומינימליזם שמוחקים את סממני המבניות, תוך שילוב של אסתטיקה מינימליסטית ברוח היפנית עם נגיעות

התערוכה מגוללת את סיפורם של יוצרים חולמים שהצליחו לממש את הדמיון ולנצח את השפה המודרניסטית הדומיננטית, שהיתה נטועה עמוק בתודעה המערבית, ושבאמצעותה נבנו שכונות וערים, ושקבעה שהתפקוד והשימושיות חשובים מן הצורה. לעומתה, הם בחרו בחלום ובאהבת העיצוב

והשימושיות חשובים מן הצורה. לעומתה, הם בחרו בחלום ובאהבת העיצוב.

סוטסאס וקורמטה היו שני מעצבים שכל אחד מהם בנה קריירה מפוארת, ובלעדיהם העיצוב במאה ה־20 היה נראה אחרת. הם היו שונים זה מזה: סוטסאס האיטלקי גדל על ברכי האידאולוגיה המערב אירופאית ואילו קורמטה היפאני היה נטוע עמוק בתוך המסורת האסתטית היפאנית; סוטסאס היה אדריכל בהשכלתו וקורמטה מעצב פנים בהכשרתו. בעוד קורמטה סיים קריירה מפוארת עם מותו בגיל 57, סוטסאס הפליג לזקנה מפוארת, אחז בתואר זקן השבט ויצר כלים, רהיטים ובניינים ממש עד מותו בגיל 90. קורמטה יצר אובייקטים מרחפים, שקופים, כמעט נעלמים, ואלו שיצאו תחת ידו של סוטסאס הם בעלי כבדות ונוכחות כמעט גמלונית. יצירתו של קורמטה

סוריאליסטיות ולעיתים קיטשיות. הוא יצר אובייקטים של שקיפות, דקיקות ושבירות, בעבורם זכה בפרסים בינלאומיים.

סוטסאם לעומתו היה מעצב נועז, שנשא את דגל ההתנתקות מן השמרנות הרציונליסטית לטובת שפה אוניברסלית של חופש ורגש. הוא נולד באינסברוק ולמד אדריכלות בטורינו. במשך חצי מאה בדיוק, מאז שהקים משרד עצמאי בשנת 1947 ועד מותו, יצר מספר איקונות, ובראשן מכונת הכתיבה האדומה של אוליבטי הנשלפת במארז פלסטיק, או ארון הספרים קרלטון, המורכב ממדפים צבעוניים עשויים מפורמייקה צבעונית וגם מפורמייקה מודפסת כשיש. הוא חבר לתנועת העיצוב הרדיקלית "אלכימיה" בשנות ה-70 וייסד את קבוצת "ממפיס", והפך לגורו של עולם העיצוב האיטלקי. העיצוב של סוטסאם היה מסתורי, משעשע ולגמרי חופשי, עיצוב ללא חוקים וללא שורשים. הוא יישם את הרוח הקלילה ואת הרעיון של שימוש בחומרים ממוחזרים שנים לפני שזה נכנס לתודעה ולאופנה.

יאסוקו סקי, מנהלת התערוכה, מתארת את תרומתה של תערוכה זו למורשתם של שני המעצבים: "התערוכה איננה רטרופסקטיבה, וכך שמרתה אינה הצגת עבודתם של קורמטה וסואסאם במלואה. היא מתמקדת בחברות ובקשר הרוחני שנוצר ביניהם, קשר שלא הסתיים עם סגירת פרוייקט 'ממפיס', אלא רק התחיל שם, חברות שנפרשה על פני שנים". היא מקווה שהתערוכה תדרבן פרויקטים נוספים העוסקים בתרבות עיצוב שנות ה-80, עשור משמעותי בתולדות העיצוב, שאינו נוכח דיו במחקר ובזירה המוזיאונית.

התערוכה תינעל ב-8 במאי. לפרטים נוספים:
www.2121designsight.jp

daniella.ohad.nyc@gmail.com

יאסוקו סקי, מנהלת

התערוכה: "התערוכה

איננה רטרופסקטיבה,

וכך שמרתה אינה הצגת

עבודתם של קורמטה

וסואסאם במלואה. היא

מתמקדת בחברות ובקשר

הרוחני שנוצר ביניהם, קשר

שלא הסתיים עם סגירת

פרוייקט 'ממפיס', אלא רק

התחיל שם, חברות שנפרשה

על פני שנים"

למעלה: ספסל פוסטמודרני בעיצוב אטורה סוטסאם, לצד אגרטלים בצבעוניות דומה עשויים אקריליק בעיצוב קורמטה. כלים ופסלים מזכוכית בעיצוב סוטסאם

שמאל: ספסל עשוי ארג חותי פלדה בציפוי ניקל בעיצוב שירו קורמטה. אסתטיקה יפנית תוך שימוש בחומרים חדשניים